

Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (deveto prošireno vijeće)

26. siječnja 2022.*

„Ugovori o javnoj nabavi usluga – Postupak javne nabave – Usluge zračnog nadzora – Tužba za poništenje – Nepostojanje pravnog interesa – Nedopuštenost – Izvanugovorna odgovornost”

U predmetu T-849/19,

Leonardo SpA, sa sjedištem u Rimu (Italija), koji zastupaju M. Esposito, F. Caccioppoli i G. Calamo, odvjetnici,

tužitelj,

protiv

Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), koju zastupaju H. Caniard, C. Georgiadis, A. Gras i S. Drew, u svojstvu agenata, uz asistenciju M. Umbacha, F. Biebuycka, V. Osta i M. Claricha, odvjetnika,

tuženika,

povodom, s jedne strane, zahtjeva na temelju članka 263. UFEU-a kojim se traži poništenje poziva na nadmetanje FRONTEX/OP/888/2019/JL/CG od 18. listopada 2019., naslovljenog „Sustav letjelica na daljinsko upravljanje (RPAS) za dugoročni zračni nadzor pomorskih područja na srednjim visinama”, kako je ispravljen, akata koji su mu priloženi, pitanja i odgovora koje je objavio Frontex, zapisnika s informativnog sastanka koji je bio organiziran u prostorijama Frontexa 28. listopada 2019., odluke o dodjeli tog ugovora i svih drugih prethodnih, povezanih ili naknadnih akata te, s druge strane, zahtjeva na temelju članka 268. UFEU-a kojim se traži naknada štete koju je tužitelj zbog toga pretrpio,

OPĆI SUD (deveto prošireno vijeće),

u sastavu: S. Papasavvas, predsjednik, M. J. Costeira, J. Schwarcz, M. Kancheva i T. Perišin (izvjestiteljica), suci,

tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 11. lipnja 2021.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: talijanski

Presudu

Okolnosti spora i činjenice nastale nakon podnošenja tužbe

- 1 Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex) pokrenula je 18. listopada 2019., pozivom na nadmetanje objavljenim u Dodatku *Službenom listu Europske unije* (SL 2019/S 0202-490010), postupak javne nabave FRONTEX/OP/888/2019/JL/CG naslovljen „Sustav letjelica na daljinsko upravljanje (RPAS) za dugoročni zračni nadzor pomorskih područja na srednjim visinama” (u daljnjem tekstu: pobijani poziv na nadmetanje), radi nabave usluga zračnog nadzora pomorskog područja posredstvom europskog sustava letjelica na daljinsko upravljanje duge izdržljivosti za srednju nadmorsku visinu (MALE RPAS). Taj poziv bio je predmet dvaju ispravaka, 8. i 22. studenoga 2019., kojima je odgođen krajnji rok za podnošenje ponuda i datum otvaranja ponuda.
- 2 Istek roka za podnošenje ponuda, u skladu s ispravcima poziva na nadmetanje do kojih je došlo tijekom postupka, bio je određen za 13. prosinca 2019., a datum otvaranja ponuda za 20. prosinca 2019. Ponude su podnijela tri poduzetnika.
- 3 Tužitelj, društvo Leonardo SpA, koje posluje u sektoru zrakoplovstva i istraživanja svemira, nije sudjelovao u postupku javne nabave koji je pokrenut pobijanim pozivom na nadmetanje.
- 4 Odbor za evaluaciju ponuda podnio je 31. svibnja 2020. nadležnom dužnosniku za ovjeravanje svoje izvješće o evaluaciji.
- 5 Nadležni dužnosnik za ovjeravanje odobrio je 12. lipnja 2020. izvješće o evaluaciji ponuda i potpisao odluku o dodjeli ugovora (u daljnjem tekstu: pobijana odluka o dodjeli) te dopise upućene trima ponuditeljima kako bi ih obavijestio o stanju postupka. Budući da nije sudjelovao u postupku, tužitelj nije primio dopis.
- 6 Zahtjevom za pristup dokumentima zaprimljenim 30. lipnja 2020. tužitelj je zatražio da mu se omogući dobivanje preslike svih dokumenata koji se odnose na postupak javne nabave o kojem je riječ, a osobito pobijane odluke o dodjeli, zapisnikâ o postupku javne nabave, dokumenata koje je podnio ponuditelj koji je dobio ugovor i svih drugih dokumenata uložениh u spis postupka (u daljnjem tekstu: zahtjev za pristup). Frontex je dopisom od 10. kolovoza 2020. uskratio pristup zatraženim dokumentima.

Postupak i zahtjevi stranaka

- 7 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 16. prosinca 2019. tužitelj je pokrenuo ovaj postupak.
- 8 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda istog dana tužitelj je podnio zahtjev za privremenu pravnu zaštitu u kojem od predsjednika Općeg suda u bitnome zahtijeva suspenziju primjene pobijanog poziva na nadmetanje, kako je ispravljen, akata koji su mu priloženi, pitanja i odgovora koje je objavio Frontex (u daljnjem tekstu: pitanja i odgovori), zapisnika s informativnog sastanka koji je održan 28. listopada 2019. u Varšavi (u daljnjem tekstu: informativni sastanak) i svih drugih prethodnih, povezanih ili naknadnih akata. Predsjednik Općeg suda odbio je taj zahtjev rješenjem od 20. travnja 2020., Leonardo/Frontex (T-849/19 R, neobjavljeno, EU:T:2020:154) i odredio da će se o troškovima odlučiti naknadno.

- 9 Frontex je 18. veljače 2020. podnio odgovor na tužbu.
- 10 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 11. kolovoza 2020. tužitelj je podnio novi podnesak u kojem je od Općeg suda u bitnome zatražio da poništi i pobijanu odluku o dodjeli i svaki drugi prethodni, povezani ili naknadni akt te da Frontexu naloži da podnese dokumente zatražene u zahtjevu za pristup dokumentima, u skladu s člankom 91. Poslovnika Općeg suda.
- 11 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 12. kolovoza 2020. tužitelj je podnio zahtjev za privremenu pravnu zaštitu u kojem je od predsjednika Općeg suda u bitnome zatražio suspenziju primjene pobijanih akata iz tužbe i akata iz podneska od 11. kolovoza 2020. Istog datuma tužitelj je podnio dodatak zahtjevu za privremenu pravnu zaštitu. Predsjednik Općeg suda odbio je taj zahtjev rješenjem od 11. studenoga 2020., Leonardo/Frontex (T-849/19 RII, neobjavljeno, EU:T:2020:539) i odredio da će se o troškovima odlučiti naknadno.
- 12 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 1. rujna 2020. tužitelj je na temelju članka 84. Poslovnika iznio nove razloge.
- 13 Aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 4. listopada 2020. Frontex je podnio očitovanja na podneske od 11. kolovoza i 1. rujna 2020.
- 14 Dana 27. siječnja 2021. Opći je sud u okviru mjere upravljanja postupkom pozvao stranke da u pisanom obliku odgovore na nekoliko pitanja o dopuštenosti tužbe. Stranke su postupile u skladu s tom mjerom u za to određenom roku.
- 15 Na prijedlog devetog vijeća Općeg suda, taj je sud na temelju članka 28. svojeg Poslovnika odlučio predmet uputiti proširenom sastavu suda.
- 16 Budući da je član devetog proširenog vijeća Općeg suda bio spriječen postupati u predmetu, predsjednik Općeg suda odredio je drugog suca radi popunjavanja vijeća.
- 17 Izlaganja stranaka i njihovi odgovori na pitanja koja je postavio Opći sud saslušani su na raspravi održanoj 11. lipnja 2021.
- 18 Tužitelj od Općeg suda zahtijeva da:
 - poništi pobijani poziv na nadmetanje, kako je ispravljen, akte koji su mu priloženi, pitanja i odgovore, zapisnik s informativnog sastanka i svaki drugi prethodni, povezani ili naknadni akt (u daljnjem tekstu zajedno: pobijani akti iz tužbe);
 - poništi pobijanu odluku o dodjeli i svaki drugi prethodni, povezani ili naknadni akt iz podneska od 11. kolovoza 2020.;
 - naloži Frontexu da naknadi cjelokupnu izravnu i neizravnu štetu, već pretrpljenu i ona koja će tek nastati, a koja, neovisno o temelju, proizlazi iz nezakonitosti predmetnog postupka javne nabave;
 - odredi vještačenje kako bi se utvrdilo da su sporne odredbe iz pobijanog poziva na nadmetanje nerazumne, nepotrebne i da nisu u skladu s primjenjivim zakonodavstvom u tom području, utvrdi da su ga te odredbe spriječile u podnošenju ponude i da su postojali prikladni razlozi u pogledu troškova i tehničke izvedivosti za podjelu ugovora na dvije ili više grupa;

- naloži Frontexu podnošenje dokumenata zatraženih u zahtjevu za pristup dokumentima koji se odnosi na predmetni postupak javne nabave;
- naloži Frontexu snošenje troškova.

19 Frontex od Općeg suda zahtijeva da:

- odbije tužbu;
- naloži tužitelju snošenje troškova.

Pravo

O zahtjevima za poništenje

- 20 Najprije valja ispitati dopuštenost zahtjevâ za poništenje pobijanih akata iz tužbe i podneska od 11. kolovoza 2020.
- 21 U svojim odgovorima na pisana pitanja Općeg suda, navedenima u točki 14. ove presude, Frontex ističe da je zahtjev za poništenje pobijanih akata iz tužbe nedopušten jer ne ispunjava zahtjeve iz članka 263. UFEU-a. Tvrdi da pobijani poziv na nadmetanje ne predstavlja akt koji se može pobijati, da se pobijani akti iz tužbe ne odnose na tužitelja ni osobno ni izravno i da se on ne može pozivati ni na kakav pravni interes.
- 22 Tužitelj smatra da njegova tužba ispunjava pretpostavke dopuštenosti utvrđene člankom 263. UFEU-a.
- 23 U tom pogledu, najprije valja podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, tužba za poništenje koju podnosi fizička ili pravna osoba dopuštena samo pod pretpostavkom da ta osoba ima interes da pobijani akt bude poništen. Taj interes pretpostavlja da poništenje odnosnog akta može samo po sebi imati pravne posljedice i da tužba tako može svojim rezultatom donijeti korist osobi koja ju je podnijela (vidjeti presudu od 20. prosinca 2017., Binca Seafoods/Komisija, C-268/16 P, EU:C:2017:1001, t. 44. i navedenu sudsku praksu).
- 24 U ovom slučaju tužitelj tvrdi da nije sudjelovao u predmetnom postupku javne nabave jer su ga odredbe dokumentacije za nadmetanje spriječile u podnošenju ponude. Stoga se postavlja pitanje ima li on u takvim okolnostima pravni interes u smislu članka 263. UFEU-a u pogledu navedenog postupka javne nabave.
- 25 U tom pogledu, Sud je u odgovoru na prethodno pitanje koje se odnosi na tumačenje članka 1. stavka 3. Direktive Vijeća 89/665/EEZ od 21. prosinca 1989. o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na primjenu postupaka kontrole na sklapanje ugovora o javnoj nabavi robe i javnim radovima (SL 1989., L 395, str. 33.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 6., str. 3.), kako je izmijenjena Direktivom 2007/66/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2007. (SL 2007., L 335, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 198.), već presudio da sudjelovanje u postupku javne nabave u načelu može valjano biti uvjet čije se ispunjenje zahtijeva za dokazivanje da predmetna osoba ima interes

dobiti predmetni ugovor ili može pretrpjeti štetu zbog navodne nezakonitosti odluke o dodjeli navedenog ugovora (vidjeti presudu od 28. studenoga 2018., Amt Azienda Trasporti e Mobilità i dr., C-328/17, EU:C:2018:958, t. 46. i navedenu sudsku praksu).

- 26 Međutim, Sud je presudio da je, u slučaju u kojem poduzetnik nije podnio ponudu upravo zbog toga što u dokumentima koji se odnose na javnu nabavu ili dokumentaciji za nadmetanje postoje navodno diskriminatorne specifikacije zbog kojih je bio spriječen pružiti sve zahtijevane usluge, pretjerano od njega zahtijevati da najprije podnese ponudu u okviru predmetnog postupka javne nabave, kako bi se mogao koristiti postupcima pravne zaštite iz Direktive 89/665 protiv tih specifikacija, iako ne postoji nikakva mogućnost da mu bude dodijeljen ugovor zbog postojanja navedenih specifikacija (vidjeti presudu od 28. studenoga 2018., Amt Azienda Trasporti e Mobilità i dr., C-328/17, EU:C:2018:958, t. 47. i navedenu sudsku praksu).
- 27 Osim toga, Sud je pojasnio da se, s obzirom na to da pravo na podnošenje tužbe tek iznimno može biti priznato gospodarskom subjektu koji nije podnio ponudu, ne može smatrati pretjeranim od njega zahtijevati da dokaže da odredbe poziva na nadmetanje onemogućuju samo podnošenje ponude (presuda od 28. studenoga 2018., Amt Azienda Trasporti e Mobilità i dr., C-328/17, EU:C:2018:958, t. 53.).
- 28 Iako je ta presuda donesena povodom prethodnog pitanja o tumačenju odredbi Direktive 89/665, koja obvezuje samo države članice, rješenje koje ona utvrđuje može se *mutatis mutandis* primijeniti na slučaj poput onoga o kojem je ovdje riječ, u kojem tužitelj tvrdi da je bio spriječen u podnošenju ponude zbog tehničkih specifikacija dokumentacije postupka javne nabave koji je pokrenula agencija Europske unije, pri čemu on osporava te tehničke specifikacije.
- 29 Stoga valja utvrditi je li tužitelj dokazao da je bio spriječen u podnošenju ponude i da stoga ima pravni interes.
- 30 Kako bi dokazao da je bio spriječen u podnošenju ponude, tužitelj ističe da su pobijani poziv na nadmetanje, kako je ispravljen, akti koji su mu priloženi, pitanja i odgovori te zapisnik s informativnog sastanka, koji su navedeni u tužbi, sadržavali diskriminatorne odredbe koje su mu onemogućile da pruži sve tražene usluge.
- 31 U tom pogledu, kao što je to Sud već presudio, načela jednakog postupanja, nediskriminacije i transparentnosti od ključne su važnosti kad je riječ o tehničkim specifikacijama, imajući u vidu opasnosti od diskriminacije koje su povezane s njihovim izborom, odnosno način njihove formulacije (vidjeti, kad je riječ o Direktivi Europskog parlamenta i Vijeća 2004/18/EZ od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (SL 2004., L 134, str. 114.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 1., str. 156.), presudu od 10. svibnja 2012., Komisija/Nizozemska, C-368/10, EU:C:2012:284, t. 62.).
- 32 Najprije, valja podsjetiti na to da je faza procjene i utvrđivanja potreba općenito jednostrana u okviru provedbe redovnog postupka javne nabave. Naime, javni naručitelj samo pokreće postupak javne nabave u kojem se navode specifikacije koje je sam donio (presuda od 4. lipnja 2020., Remondis, C-429/19, EU:C:2020:436, t. 33.).
- 33 Međutim, u ovom slučaju predmetnom postupku javne nabave prethodio je postupak javne nabave FRONTEX/OP/800/2017/JL, pokrenut 2017., a koji se odnosio na provođenje ispitivanja dviju vrsta sustava RPAS-a. U skladu s tekstom poziva na nadmetanje, cilj tog postupka bio je

„omogućiti Frontexu da nastavi svoju analizu i ocjenu RPAS-ova koji mogu provoditi dugoročni nadzor nad morskim granicama”. Osim toga, bilo je navedeno da se „ta analiza, među ostalim, usredotočuje na mogućnost takve platforme da redovno, pouzdano i isplativo pruža usluge nadzora”. Taj je ugovor bio podijeljen u dvije grupe, od kojih se prva odnosila na ispitivanje MALE RPAS-a standardne veličine za dugoročni zračni nadzor morske granice, za najviše 600 sati leta u navedenim područjima Sredozemlja između drugog i četvrtog tromjesečja 2018., dok se druga odnosila na ispitivanje MALE RPAS-a male veličine za dugoročni zračni nadzor morske granice, za najviše 300 sati leta u navedenim područjima Sredozemlja između drugog i četvrtog tromjesečja 2018. U tom pogledu tužitelj je 29. prosinca 2017. dobio ugovor za drugu grupu.

- 34 Nakon što su ti ugovori izvršeni, Frontex je proveo detaljna ocjenjivanja. Izvršenje prve grupe bilo je ocijenjeno pozitivno, a to je navelo Frontex na to da preporuči organizaciju postupka javne nabave radi nabave usluga zračnog nadzora posredstvom MALE RPAS-a standardne veličine. S druge strane, ocjena druge grupe bila je pozitivna samo u određenoj mjeri, a to je Frontex navelo na zaključak da je potrebno provesti dodatne ocjene kako bi se potvrdila pouzdanost RPAS-a male veličine i njegova mogućnost leta izvan linije vidljivosti. Frontex je zatim na temelju tih izvješća o ocjeni definirao zahtjeve iz pobijanog poziva na nadmetanje, kako je ispravljen, akata koji su mu priloženi, pitanja i odgovora te zapisnika s informativnog sastanka, koji su navedeni u tužbi, među kojima se nalaze oni zahtjevi koje tužitelj smatra diskriminatornima. Definicija tih zahtjeva stoga je oblikovana nakon postupka koji je po etapama obilježen stečenim iskustvom koje je Frontexu omogućilo da detaljno i pažljivo ocijeni njihovu potrebu.
- 35 Kao drugo, iako tužitelj tvrdi da „pravila postupka javne nabave sadržavaju *contra legem* i neopravdane odredbe koje s tehničkog stajališta potencijalne konkurente izlažu neostvarivim zahtjevima”, potrebno je utvrditi da su ponude podnijela tri poduzetnika, a da su barem dva od njih ispunjavala sve tehničke specifikacije, s obzirom na to da im je dodijeljen ugovor.
- 36 Kao treće, tužitelj nije dokazao ni da su tehničke specifikacije na njega bile primijenjene drukčije nego na ostale kandidate ni, općenitije, da se prema njemu postupalo drukčije, iako se nalazio u sličnoj situaciji kao i drugi kandidati.
- 37 Kao četvrto, tužitelj tvrdi da je njegovo sudjelovanje bilo „onemogućeno” ili da je bilo podređeno „prekomjernim gospodarskim troškovima do te mjere da je bilo dovedeno u pitanje podnošenje konkurentne ponude”. Međutim, ta tvrdnja ne može dokazati nikakvu diskriminaciju prema njemu. Suprotno tomu, kao što to pravilno ističe Frontex, takva tvrdnja upućuje na to da je uzrok tužiteljeve nemogućnosti da podnese ponudu više bio u njemu svojstvenom razlogu nego u diskriminatornim tehničkim zahtjevima. Podredno, valja istaknuti da tužitelj, kao što je to, uostalom, i javno objavio, trenutačno radi na modelu RPAS-a koji zadovoljava većinu zahtjeva koje je Frontex naveo u predmetnom pozivu na nadmetanje.
- 38 U tim okolnostima tužitelj nije dokazao da su zahtjevi predmetnog poziva na nadmetanje mogli prema njemu biti diskriminatorni.
- 39 Stoga tužitelj nije dokazao da je bio spriječen u podnošenju ponude niti svoj interes za zahtijevanje poništenja pobijanog poziva na nadmetanje, kako je ispravljen, akata koji mu priloženi, pitanja i odgovora te zapisnika s informativnog sastanka, koji su navedeni u tužbi. Zahtjev za poništenje tih akata stoga treba odbaciti kao nedopušten, a slijedom toga i zahtjev podnesen protiv odluke o dodjeli.

- 40 Kao drugo, valja podsjetiti na to da se u svakoj tužbi kojom se pokreće postupak mora naznačiti predmet spora i sažeti prikaz tužbenih razloga te da ta naznaka mora biti dovoljno jasna i precizna da bi tuženik mogao pripremiti obranu, a sud Unije provesti nadzor. Jednako tako, zahtjev iz tužbe kojom se pokreće postupak mora biti formuliran na nedvosmislen način, kako bi se izbjeglo da sud Unije odluči *ultra petita* ili propusti odlučiti o nekom od prigovora (vidjeti presudu od 14. rujna 2017., *Università del Salento/Komisija*, T-393/15, neobjavljenu, EU:T:2017:604, t. 75. i navedenu sudsku praksu).
- 41 Iz toga slijedi da za zahtjev kojim se traži poništenje akata koji prethode, koji su povezani ili slijede druge akte obuhvaćene tužbom za poništenje a da pritom ti prethodni, povezani ili naknadni akti nisu identificirani treba smatrati da nije u skladu s tim zahtjevima jer nije dovoljno precizan u pogledu svojeg predmeta (vidjeti presudu od 14. rujna 2017., *Università del Salento/Komisija*, T-393/15, neobjavljenu, EU:T:2017:604, t. 76. i navedenu sudsku praksu).
- 42 Iz toga slijedi da su zahtjevi za poništenje pobijanih akata iz tužbe i podneska od 11. kolovoza 2020. nedopušteni u dijelu u kojem se odnose na svaki akt koji prethodi, koji je povezan ili slijedi druge akte koji su njime obuhvaćeni.
- 43 S obzirom na prethodno navedeno, zahtjeve za poništenje pobijanih akata treba odbaciti kao nedopuštene a da pritom nije potrebno odlučiti o zahtjevima koji se odnose na postojanje akta koji se može pobijati i na tužiteljevu aktivnu procesnu legitimaciju i da pritom nije potrebno odlučiti ni o svrsishodnosti zahtijevanih mjera izvođenja dokaza ni o dopuštenosti podnesaka od 11. kolovoza i 1. rujna 2020.

Zahtjev za naknadu štete

- 44 Tužitelj zahtijeva naknadu cjelokupne izravne i neizravne štete, već pretrpljene i one koja će tek nastati, a koja, neovisno o temelju, proizlazi iz nezakonitosti predmetnog postupka javne nabave. Štete na koje se poziva proizlaze iz gubitka predmetnog ugovora, a iznos štete stoga odgovara vrijednosti tog ugovora.
- 45 Frontex osporava te argumente.
- 46 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, postojanje izvanugovorne odgovornosti Unije na temelju članka 340. drugog stavka UFEU-a pretpostavlja ispunjenje svih uvjeta, koji se odnose na nezakonitost postupanja koje se stavlja na teret instituciji, stvarnost štete i postojanje uzročne veze između tog postupanja i navodne štete. Osim toga, valja podsjetiti na to da, ako jedan od tih uvjeta nije ispunjen, tužbu treba odbiti u cijelosti a da pritom nije potrebno ispitati ostale uvjete navedene odgovornosti (vidjeti presudu od 14. listopada 1999., *Atlanta/Europska zajednica*, C-104/97 P, EU:C:1999:498, t. 65. i navedenu sudsku praksu).
- 47 U tom pogledu, što se tiče uvjeta koji se odnosi na stvarnost štete, odgovornost Unije može postojati samo ako je tužitelj stvarno pretrpio „stvarnu i izvjesnu” štetu. Na tužitelju je da pruži dokaze sudu Unije radi utvrđivanja postojanja i opsega takve štete (vidjeti presudu od 8. studenoga 2011., *Idromacchine i dr./Komisija* T-88/09, EU:T:2011:641, t. 25. i navedenu sudsku praksu).
- 48 U ovom slučaju potrebno je utvrditi da tužitelj samo zahtijeva naknadu cjelokupne pretrpljene štete i štete koja će nastati, a koja proizlazi iz nezakonitosti predmetnog postupka javne nabave, a da pritom ne podnosi dokaze kako bi dokazao postojanje i opseg te štete.

- 49 Tužitelj samo tvrdi da vrijednost štete na koju se poziva proizlazi iz gubitka predmetnog ugovora i da iznos štete stoga odgovara vrijednosti tog ugovora.
- 50 Međutim, što se tiče navodnih šteta koje je tužitelj pretrpio, a koje su posljedica gubitka prilike da mu se dodijeli ugovor, valja podsjetiti na to da gubitak prilike za dodjelu ugovora predstavlja stvarnu i izvjesnu štetu samo u slučaju u kojem, kad nije riječ o protupravnom postupanju institucije, ne postoji sumnja da bi tužitelj ishodio dodjelu navedenog ugovora (vidjeti u tom smislu rješenje od 22. lipnja 2011., *Evropaiki Dynamiki/Komisija*, T-409/09, EU:T:2011:299, t. 85. i navedenu sudsku praksu). To u ovom predmetu nije slučaj. Naime, čak i pod pretpostavkom da su dokumenti o javnoj nabavi sadržavali nezakonite odredbe, nesporno je da su u postupku javne nabave pokrenutom pobijanim pozivom na nadmetanje sudjelovala tri poduzetnika i da tužitelj nije dokazao da bi ugovor, u slučaju da pobijani dokumenti nisu sadržavali navodno nezakonite odredbe, bio nedvojbeno dodijeljen njemu, a ne jednom od navedenih triju poduzetnika.
- 51 Iz toga slijedi da nije ispunjen uvjet za izvanugovornu odgovornost Unije iz članka 340. drugog stavka UFEU-a, a koji se odnosi na stvarnost štete.
- 52 Osim toga, s obzirom na kumulativnu narav uvjeta kojima podliježe postojanje izvanugovorne odgovornosti Unije, u smislu članka 340. drugog stavka UFEU-a, nije potrebno ispitati druge uvjete koje u tom pogledu zahtijeva sudska praksa.
- 53 U tim okolnostima zahtjev za naknadu štete valja odbiti.
- 54 S obzirom na sva prethodna razmatranja, ovu tužbu treba u cijelosti odbiti.

Troškovi

- 55 U skladu s člankom 134. stavkom 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da tužitelj nije uspio u postupku, valja mu naložiti snošenje troškova, uključujući troškove postupaka privremene pravne zaštite, u skladu s Frontexovim zahtjevom.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (deveto prošireno vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. Tužba se odbija.

2. Društvo Leonardo SpA snosit će, osim vlastitih, i troškove Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), uključujući troškove postupaka privremene pravne zaštite.

Papasavvas

Costeira

Schwarcz

Kancheva

Perišin

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 26. siječnja 2022.

Potpisi